

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ב-י"ג תמוז

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כג

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ותשע לבריאה

שנת השישים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

שנת הקהל

לעילוי נשמת

מרת נעכא בי"ר גרשון ע"ה

נפטרה מוצש"ק פי קרח, וא"ו תמוז ה'תשס"ט

ובעלה הרה"ח וכו' עוסק בצ"צ ר' אברהם יצחק

בי"ר ברוך שלמה ע"ה

נפטר ביום ב' אייר ה'תשנ"ב

גליק

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י משפחתם שיחיו

* * *

לעילוי נשמת

הו"ח וכו' ר' מנחם מענדל הלוי

ב"ד לייב יואל הלוי ע"ה

נפטר ביום י"ב אייר ה'תשנ"ז

וזוגתו מרת רחל בת ר' מרדכי ע"ה

נפטרה ביום ט' תמוז ה'תש"ס

קאטש

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנם

הרה"ת ר' ברוך שמעון הלוי וזוגתו מרת פנינה

ומשפחתם שיחיו קאטש

ולזכות נכדם

הת' שאלתיאל משה חזקיהו הלוי בן פנינה שיחי'

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

וכבר עשו תשובה, וסיימו כל עניני העבודה בשלימות, ככל פרטי הדברים האמורים לעיל] – כי, „היסח הדעת“ פירושו „למעלה מן הדעת“, היינו, שלאחרי שענין זה חודר בדעתו (ע"י המחשבה וההתבוננות כו'), ה"ז נעשה אצלו באופן שב(היסח ו)למעלה מן הדעת.

ובנוגע לפועל – למרות ה„שטורעם“ שבדבר בתקופה האחרונה בשנה זו, תהא שנת נפלאות אראנו, לאחר ראיית הנפלאות המעידות שזוהי ה„שנה שמלך המשיח נגלה בו“, רואים שישנו קושי („עס קומט אן שווער“) להחדיר ההכרה וההרגשה שעומדים על סף ימות המשיח ממש עד שיתחילו „לחיות“ בעניני משיח וגאולה . . . והעצה לזה – ע"י לימוד התורה בעניני משיח וגאולה, כי, בכח התורה (חכמתו של הקב"ה שלמעלה מהעולם) לשנות טבע האדם, שגם כאשר מצד הרגש שלו נמצא עדיין ח"ו מחוץ לענין הגאולה (כיון שלא יצא עדיין מהגלות הפנימי), הרי ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה מתעלה למעמד ומצב של גאולה, ומתחיל לחיות בעניני הגאולה, מתוך ידיעה והכרה והרגשה ש„הנה זה בא“.

(משיחות ש"פ בלק, י"ז (טוב) תמוז תנש"א)

9) תניא אגה"ק (קה, ב).

10) ראה דרדיל עה"פ לא-ל גומר עלי (ירושלמי כתובות פ"א ה"ב. וש"נ. והובא להלכה בש"ך (ושרע אדה"ז) י"ד סקפ"ט סק"ג (סקכ"ג)).

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

א. מאסר הרבי וההשגחה הפרטית

כ"ק מו"ח הרבי סיפר פעם¹ בהקשר למאסרו וגאולתו ב"י"ג תמוז, שבמאמרים שנאמרו על ידו בראש השנה שלפני המאסר – ראש השנה תרפ"ז – דובר על שיטת הבעל-שם-טוב² בענין ההשגחה הפרטית, שההשגחה הפרטית היא גם על הדומם, הצומח והחי ועל כל פרט ופרט – למרות שענין זה אינו קשור למאמר³, וציין שלולא זאת אין הוא יודע אם היה יכול לשאת ולסבול את היסורים ולצאת מן המאסר.

יש להבין: החידוש של שיטת הבעל-שם-טוב בענין ההשגחה הפרטית הוא, כדלעיל, שגם על כל הנבראים – חי צומח ודומם – יש השגחה פרטית של הקב"ה⁴, אך בקיום השגחה הפרטית על האדם-המדבר מודים כולם, גם ללא החידוש של הבעל-שם-טוב⁵, ובמיוחד לגבי ישראל עם קרובו, ובפרט יהודים שומרי תורה ומצוות, ועל-אחת-כמה-וכמה כאשר מדובר על מנהיגי ונשיאי ישראל, שעניניהם קשורים לכלל ישראל, הרי בודאי ברור שכל עניניהם הם בהשגחה פרטית. ואם כך, לשם מה היה צורך להודקק בעת מאסר הרבי דוקא לשיטתו של הבעל-שם-טוב⁶ בענין ההשגחה הפרטית⁷?

והתמיהה אף מתחזקת: מדוע חשוב כאן בכלל, בעת מאסר הרבי, ענין ההשגחה הפרטית? הרי דבר זה נוגע לקיום תורה ומצוות, ולהרבצת התורה והחזקת היהדות וביצוע שליחות הקב"ה בעולם, ומובן בפשטות שכל מה שקשור לכך – כולל המאורעות שארעו לרבי – תלויים ברצון ה' וכוונתו והשגחתו.

ב. קבלת יסורים בשמחה

בפשטות יש לומר, שזוהי משמעות דברי הרבי „לסבול את היסורים ולצאת מן המאסר“: כיון שבמאמר דובר על השגחה פרטית, חש הרבי שכל יסורי המאסר הם בהשגחה פרטית של הקב"ה, ולפיכך היה יכול לשאתם.

אך עדיין אין זה ברור לחלוטין, כי לפי זה מתאים יותר להרגיש את הענין ש„אין רע יורד מלמעלה“⁸ וכדומה, ולא כל כך את ענין ההשגחה הפרטית. וכפי שמפורטת בתניא⁹ העצה לסבול יסורים, ועד כדי האפשרות לקבלם ברצון ובשמחה, וכהוראת חז"ל¹⁰ „כשם שמברך על הטובה... ופירשו בגמרא¹¹ לקבולינהו בשמחה“¹².

אודות השגח"פ, שהיא גם בדצ"ח ובכל פרט ופרט, מוסיפה בהרגשת ענין השגח"פ גם על האדם. דאם עשב אחד פרטי הרי גם מספר תנועותיו ואופניו הוא בהשגחה פרטית כו' הנה האדם הרי ודאי שהוא מושגח בהשגחה פרטית בכל פרטי פרטיות עניני צרכיו (ל' כ"ק מו"ח אדמו"ר בד"ה על כן יאמרו המושלים תרצ"ו, הובא לקמן בפנים ס"א). ועאכו"כ ישראל עם קרובו (ראה לקו"ד ח"א שם סו"ג). וכהתבוננותו שלו בעת המאסר גופא המסופרת בלקו"ד ח"ד שם.

אבל מהמשך הלשון משמע, שהוא מצד עצם שיטתו וחידוש הבעש"ט בהשגח"פ, ולא רק שמה אפשר להרגיש יותר ענין ההשגחה באדם בכש"כ וק"ו.

8) כ"ה בשל"ה (קו, ב) ובכ"מ בדא"ח (ראה אגה"ק ס"א). ובב"ר (פנ"א, ג) אין דבר רע כו'. וראה מדרש תהלים מזמור קמט.

9) ח"א פכ"ו. אגה"ק ס"א. סכ"ב. וראה לקו"ש ח"א (המתורגם) ע' 270 ואילך.

10) ברכות נד, א (במשנה).

11) שם ס, ב.

12) הלשון בתניא ח"א שם.

1) נעתק ברשימת המאסר (לקו"ד ח"ד ע' 1252) בהערה. 2) וידועה ראיית אדה"ז מחולין (סג, א) משלך (וראה לקו"ש ח"ו (המתורגם) ע' 65). וראה בארוכה קונטרס השגחה פרטית (נדפס בלקו"ש ח"ח ע' 277 ואילך).

3) בסה"מ תרפ"ז (קה"ת תשמ"א – נדפס ע"פ העתקה מוגהת ובהוספות בנתי"ק –) לא נזכר ע"ד ענין הנ"ל בהשגח"פ. ואולי נשמט ע"י בעל המאמר מטעם הנ"ל, כיון שלא ה' שייך להמשך הענין (בהמאמר. אף שנאמר (וכידוע בנוגע לכמה מאמרים).

4) ראה לקו"ד שם. כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) בהוספות סק"ט ואילך. קונטרס הנ"ל.

5) ראה קונטרס הנ"ל (ע' 278 ואילך).

6) להעיר שבלקו"ד ח"א (ע' 166 בסוף ס"ב) אומר בענין המאסר והגאולה דאדמו"ר הוקן שהי' הכל בהשגחה העליונה ואינו מדייק שע"פ שיטת הבעש"ט. ורק להלן בסעיף בפ"ע (ס"ג) מתחיל לבאר השגח"פ כפי ביאור הבעש"ט.

7) בפשטות יש לומר שהזכרת ענין שיטת הבעש"ט

ואדרבה: כיון שהמאסר והיסורים שבו היו תוצאה של עבודת הקודש בהרצת התורה והחזקת היהדות בכל רחבי המדינה, כפי שידועה ומפורסמת פרשת הימים ההם, צריך היה הדבר לעורר בו, להיפך, תחושה של שמחה על שזכה¹⁷ על ידי כך לדרגה זו של מסירות נפש¹⁸, עד כדי יסורים ופחד במשך ימים כה רבים.

בדומה למסופר על רבי עקיבא¹⁹, שכאשר זכה לקדש את השם, הרי בו בזמן שמסר נפשו תוך עינויים קשים, הוא חש עונג על שזכה לדבר אשר עליו „כל ימי הייתי מצטער“²⁰.

ד. מסירות נפש – מטרה או אמצעי?

ויש לומר שההסבר לכך הוא: במאמרי²¹ מדבר הרבי על ההבדל בין מסירות הנפש של רבי עקיבא לבין מסירות הנפש של אברהם אבינו: רבי עקיבא אמר²² „כל ימי הייתי מצטער... מתי יבוא לידי ואקיימנו“ – הוא חיפש ושאף למסירות נפש כשלעצמה, מפני חשיבותה של מסירות הנפש, שבאמצעותה מגיעים לדרגה הנעלית ביותר של התקשרות והתאחדות עם הקב"ה²³.

דעם בעל שם טוב, קצן מען ויך משער ויין אז דער רבי'ן האט נישט געארט להתעכב עוד ג' שעות ועוד יום שלם כו'. (להעיר ממה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע לאדה"ו, כי אדה"ו ה' בשמחה גדולה שזכה לישב בתפיסה ולמסור נפשו על תורת הבעש"ט והרב המגיד (ראה לקו"ש ח"א [המתורגם] ע' 63).

(18) להעיר משיחתו ב"ט כסלו תרפ"ו (שנת המאסר) הובא בס' התולדות אדמו"ר מהור"י צ"ח ג' (קה"ת תשל"ב) ע' 55 (הועתק מאידיש): יהודים חטיפו מס"ג חטיפו כי עובר וחולף הזמן של מסנ"פ, עוד מעט יבוא זמן של חופש גמור בעניני הדת ואו תחפשו מסירות נפש ולא תוכלו לעשות זאת, עוד מעט יבוא זמן שתדברו במעלות של מי שזכה „לשבת“ בגלל היותו מלמד, בגלל החזיקו חדר, ישיבה או מקוה טהרה. תתקנאו בהם ותצטערו על עצמכם שאתם לא זכיתם לכך, יהודים – חטיפו מסנ"פ.

(19) ברכות סא. ב.
(20) כידוע דצער – הפכו עונג (אגה"ק סכ"ט (קמט, ב). סידור קנו, אי.ב. המשך תרס"ו ע' קו. ובכ"מ).

(21) סד"ה החדוש הזה ה'ש"ת. ובארוכה מאמרי חורף דשנה ההיא (ד"ה בראשית וד"ה וירח ה'). סה"ש תש"ג שיחת חגה"פ אות סו.

(22) ברכות שם.
(23) וראה ד"ה בראשית וד"ה וירח ה' של שמסנ"פ זו

ג. מסירות נפש גורמת לשמחה

ולהעיר – הסיבה לכך שהרבי לא הזכיר ענין זה כאמצעי להתגבר על יסורי המאסר, היא מובנת:

הרבי היה שקוע ומסור כל כולו לקדוש-ברוך-הוא ולתורה ולמצוות, באופן שמציאותו העצמית לא תפסה לגביו מקום, ומובן, שיסוריו הגשמיים לא יכלו לגרום למצב שלא היה מסוגל לשאתו¹³ – משום שלא דאג לעצמו¹⁴ לא חשב שזה „רע יורד“¹⁵.

אך לפי זה מתעוררת השאלה: מדוע מדגיש הרבי את הקושי שבסבל יסורי המאסר¹⁶?

(13) בשיחתו יום ג' תמוז תרפ"ו לפני נסיעתו לעיר מקלטו קאסטרנא, אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר (סה"מ תרפ"ו ע' קצו. סה"מ קונטרסים ח"א קעו, א. לקו"ד ח"ד ע' 1384): דער אייבערשטער זאל אונו געבן די ריכטיקע שטארקייט נישט נתפעל ווערן פון די יסורי הגוף (=שהקב"ה יתן לנו את הכוחות הנכונים לא להתפעל מיסורי הגוף) ואדרבה לקבולי בשמחה כו'. אבל ג"ל שזה אמר (בעיקר) בנוגע לחסידיו (שלא היו במדריגתו) לחזקם כו', וכחמשך לשונו שם „יעדער עונש וואס מיר קריגן פאר אויסהאלטן א חדר, פאר לערנען תורה, היטען מצות, דארף דאס אונו געבן מער שטארקייט כו' (=כל עונש שאנו מקבלים עבור החזקת „חדר“, עבור לימוד תורה, קיום מצוות, צריך להוסיף בנו יותר חיזוק...)“ וראה הערה הבאה.

(14) ראה סה"מ תרפ"ח ע' קמו בהערה מה שאמר בעיר מקלטו קאסטרנא: פאר תרפ"ו האב איך ויך שטארק געשטארקן, אויף ויך האב איך נישט משער געווען געטראכט האב איך וועגן חסידים (=משנת תרפ"ו מאוד פחדתי, על עצמי לא שיערתי, חשבתי על חסידים). וראה סה"ש תש"א ע' 135 ו"ד המסנ"פ של יהודי רוסיה בזמן ההוא: זיי האבן ויך אוועקגעלייגט איגאנצן, וועגן ויך האבן זיי גארנישט געטראכט (=על עצמם לא חשבו כלל).

(15) כידוע הסיפור מ' וזשיא מאניפאלי, שתמה מה שהמגיד שלח אחד מתלמידיו אצלו ללמוד ממנו איך לקבל יסורים בשמחה, באמרו, הרי אין לי יסורים בכלל שאקבלם בשמחה, ומעולם לא חסר לי דבר (ראה לקו"ש ח"ד [המתורגם] ע' 62 ואילך).

(16) ראה לקו"ד ח"א (כט, א) בנוגע ישיבת אדה"ו במאסר, דאותן ג' שעות שישב בבית דירת המגיד כו' ה' לו אז צער גדול מכל המאסר, כי לאחר שכבר נצח הענין כו' הרי עניני גופו הק' לא היו נוגעים לו, דאס האט אים נישט גיארט, היינט ויין אין אייגעם מיטן מגיד, און הערין

(*) בסה"מ תרפ"ו שם (שנעתק מנכ"ק) ליתא הלשון „ואדרבה לקבולי בשמחה“. אבל גם תדפס בסה"מ קונטרסים כו' הוא מנכ"מ מו"ח אדמו"ר (שהגיהו עוה"פ כשנסתרו לדפוס). ולהודיע – הירשם שם „רשימה מאחד השומעים“ – כי רצה שיהי' בעילוס שמו.

התחלת ימות המשיח, על סף התחלת הגאולה, ותיכף ומיד המשכתה ושלמותה.

... כיון שעומדים על סף הגאולה שבאה תיכף ומיד ממש, מובן, שלימוד הלכות בית הבחירה בשנה זו צריך להיות באופן אחר לגמרי... ועוד ועיקר – שהלימוד הוא מתוך ידיעה והכרה בוודאות גמורה שאין זה „הלכתא למשיחא“, כי אם, הלכה למעשה בפועל ברגע שלאח"ז, כיון ש„מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל (כבר עתה למעלה, ותיכף) יגלה ויבוא משמים“ ברגע כמימרא!

וע"ד המדובר בתקופה האחרונה בנוגע להוספה המיוחדת בלימוד התורה בעניני גאולה ומשיח – לא (רק) בתור „סגולה“ למהר ולקרב ביאת המשיח והגאולה, אלא (גם) בעיקר כדי להתחיל „לחיות“ בעניני משיח וגאולה, „לחיות עם הזמן“ דימות המשיח, ע"ז שהשכל נעשה ממולא וחדור בהבנה והשגה בעניני משיח וגאולה שבתורה, ומהשכל מתפשט וחדור גם ברגש הלב, ועד להנהגה בפועל במחשבה דיבור ומעשה באופן המתאים לזמן מיוחד זה, שעומדים על סף הגאולה, ומראים באצבע ש„הנה זה (המלך המשיח) בא“.

ויש להוסיף בביאור הצורך והמעלה דלימוד התורה בעניני משיח וגאולה ובנין ביהמ"ק השלישי ככניסה להתחלת ימות המשיח – ובהקדמה:

אף שאמרו חז"ל שמשח בא „בהיסח הדעת“, אין זה בסתירה ח"ו למחשבה והתבוננות באופן של „דעת“ („שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאד ויתקע מחשבתו בחוזק“) בעניני משיח וגאולה [ולכל לראש המחשבה וההתבוננות לידע ולהכיר שעומדים כבר בהכניסה לימות המשיח, „הנה זה בא“, כיון שכבר כלו כל הקיצין,

(5) פרשי' ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(6) לעיל ע' 40. ועוד.

(7) סנהדרין צז, א.

(8) תניא ספ"ג.

הוספה

בשורת הגאולה

ל.

ע"פ כל הסימנים שבדברי חז"ל אודות דרא דעקבתא דמשיחא, דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ו(במילא) דור הראשון של הגאולה. . ובכל זה ניתוסף עוד יותר ע"י שלימות העבודה דהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בחצי כדור התחתון (כתוצאה מהגאולה די"ב-י"ג תמוז) במשך יובל שנים, אשר, אם בהתחלת תקופה זו יצא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בהכרזה „לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה“, והעיד שכבר סיימו כל עניני העבודה, וצריכים רק „לצחצח הכפתורים“, ויתירה מזה, שכבר סיימו גם „צחצוח הכפתורים“, וצריכים רק לעמוד הכן („עמדו הכן כולכם“) לקבל פני משיח צדקנו, הרי בסיומה של תקופה זו, בודאי ובודאי ללא כל ספק וספק ספיקא שכבר הגיע זמן הגאולה, ובלשון חז"ל „כלו כל הקיצין“ וגם ענין התשובה (כהמשך המאמר „ואין הדבר תלוי אלא בתשובה“) הי' כבר בשלימות.

... וחידוש נוסף בדורנו זה גופא – בשנה זו:

נוסף לכך שנמצאים בסמיכות ממש לגאולה האמיתית והשלימה, הרי, שנה זו היא „(תהא) שנת נפלאות אראנו“ (כהר"ת דמגין השנה שנתפשט בתפוצות ישראל), השנה שבה יקויים היעוד „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות“¹, וכבר ראו בפועל „נפלאות“ המעידים שזוהי ה„שנה שמלך המשיח נגלה בו“, ועד ל„שנה שמלך המשיח בא. . והוא משמיע להם לישראל עניים הגיע זמן גאולתכם“ (כדברי הילקוט שמעוני), ועד להכרזה „הנה זה (המלך המשיח) בא“, שכבר בא, היינו, שעומדים כבר על סף

בכל זאת נגרמו לו צער וסבל משום שהמאסר ויסורי המאסר מנעו אותו מביצוע שליחותו לקרב יהודים לה' ולתורתו²⁹.

ו. בעל הבית והשכיר

אך עדיין יש להבין: גם את ה„עבודה גדולה אשר עבדתי בהרבצת התורה וחיוזוק הדת“³⁰ לא עבד הרבי רק משום שזוהי שליחותו שלו, אלא משום שזוהי הכוונה העליונה, ולכן, כיון שמאסרו לא היה ח"ו עקב „אשמתו“ שלו אלא רק כתוצאה של הפצת היהדות בשלימות מתוך מסירות נפש מוחלטת – מובן בפשטות, שזה היה הרצון העליון, שהרבי יהיה אז במאסר ויסבול את כל יסורי המאסר ר"ל – ואם כך, שבה הקושיה ומתעוררת: מדוע יש להצטער על כך?

ההסבר לכך הוא: בעבודת הנשמה למילוי שליחותו של הקב"ה יש שתי אפשרויות. בדומה לאדם התחתון, שבעבודתו בעניינים תחתונים ייתכנו שני אופנים. דרך אחת היא ביצוע העבודה כשכיר: אמנם, הוא מסור לביצוע המשימה באמונה, ואפילו שלא על מנת לקבל פרס, אך למרות זאת הוא שכיר של משהו אחר, אין זאת משימתו שלו והעסק שלו. שונה הדבר כאשר העבודה נעשית על ידי בעל הבית בעצמו, זהו עסקו הפרטי שלו, והדבר חשוב לו ביותר.

ההבדל בין בעל הבית לבין שכיר העושה עבודתו באמונה אינו ניכר כל כך בשעת העבודה עצמה: שניהם מבצעים את העבודה במלוא המסירות וההתמדה. ההבדל ניכר בעיקר מאוחר יותר – בסיום העבודה או בלילה, בין יום עבודה אחד למחרתו.

בזמן זה, כאשר העבודה אינה מתבצעת, והעסק אינו מופעל, ישן השכיר בשקט: הוא עבד באמונה ככל שהיה ביכולתו. וגם אם אמנם

אברהם אבינו לא שאף למסירות נפש כמטרה בפני עצמה. מהותו היתה לפרסם אלקות בעולם, ויקרא שם בשם הוי' א"ל עולם²⁴, אל תקרא ויקרא אלא ויקרא²⁵. הוא היה שקוע כולו בפרסום אלקות, ואם כרוכה היתה עבודה זו במסירות נפש – לא היתה זו מניעה כלל, והוא מסר את נפשו.

לפיכך חש רבי עקיבא עונג מעיניו מסירות הנפש, כי הם הובילו למילוי שאיפתו – למסור את נפשו למען אלקות. אך אצל אברהם אבינו שונה היה הדבר: כאשר אסרו אותו בבית האסורים²⁶ הוא הצטער על כך, כי בהמצאו שם לא יכול היה להמשיך את פעילותו בפרסום אלקות בעולם.

ה. העיקר – ביצוע השליחות בהפצת תורה ומצוות

בדומה לכך היה אצל הרבי בעל הגאולה: מצד שלמותו וטובתו העצמית גורם מצב זה – להגיע לשיא השלימות בעבודה של מסירות נפש, עד כדי יסורי הגוף כפשוטם – לשמחה גדולה²⁷.

אך כיון שעבודתו לא היתה למען מעלת מסירות הנפש כשלעצמה, אלא כדי לבצע את שליחותו בעולם הזה, להפיץ תורה ומצוות ואת פנימיות התורה וכו'²⁸ – ולכן הוא התמסר באופן ששום דבר לא מנעו מלפעול כך, אף אם נדרשה מסירות נפש, בכל רגע ובכל צעד בעבודתו – כפי שראו בבירור במשך ימי נשיאותו, ובמיוחד במדינה ההיא לפני המאסר – מובן מדוע הצטער ביותר על היותו במאסר. שהרי למרות שאז התעלה יותר, כדלעיל,

שבאה מצד השכל אינו ענין המסנ"פ בעצם מהותו. ע"ש בארוכה.

(24) וירא כא, כג.

(25) סוטה י, סע"א ואילך.

(26) ראה ב"ב צא, א. פדרי"א פכ"ז.

(27) ולהעיר שגם בגילוי היו לו במאסר גילויים נעלים – ראה מכתב החסיד רמ"ח אלטהויז הי"ד (נדפס בס' התולדות שם ח"ג בסופו) מה שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר: אלע מעשיות וואס מען דערציילט פון דעם אלטן רבי'ן האב איך זיי געווען במחש, עס איז נישט אוועק א פערטל שעה או איך ואל נישט ווען דעם טאטן.

(28) וראה לקו"ש ח"א שם גם בנוגע לאדה"ו בהיותו במאסר.

(29) וי"ל שזוהי הכוונה במה שאמר „איך וואָלט וויסען אז דאס וועט זיין א פעולה ד. ה. אז דאָס וועט דורכברעכן אז מען זאל קענען לערנען תורה אפען, וואָלט איך מוחל געווען אלע מיינע יסורים“ (מכתב הרא"ח הג"ל שם), היינו (לא שלא הי' איכפת לי' היסורים, אלא) שהי' מוחל העלולים הרוחניים שהגיע אליהם ע"י היסורים.

(30) לשון כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתבו דט"ז סיון תרפ"ח (סה"מ תרפ"ח ע' קמו).

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) מיכה ז, טו.

(3) ישע"י רמז תצט.

(4) שה"ש ב, ח ובושהשיר עה"פ.

החשיבם למציאות והביט עליהם כאילו היו "כאין ואפס ממש", וכך התנהג במשך כל תקופת היותו במאסר⁵³ –

כל זה גילה במאסר עצמו ש"אין עוד מלבדו"⁵⁴.

וזה גרם להתבטלותם, שהם עצמם הוכרחו לשחרר את הרבי, כפי שכבר דובר בהרחבה פעמים רבות.

יג. אין מונע ומעכב בהפצת היהדות

הרי "הימים האלה נזכרים ונעשים"⁵⁵. ו"בתר רישא גופא אזיל" (=הגוף הולך אחר הראש)⁵⁶, שהתנהגותו של הרבי, אשר סיפר עליה, מהווה הוראה ונתינת כח בעבודתו

(53) ראה סה"ש תש"א ע' 138 ואילך. לקו"ש ח"ד (המתורגם) ע' 43 ואילך.

(54) ראה סה"ש תש"ג שם בנוגע עבודת אברהם: אין זייענדיק אין תפיסה האט ער דארטן געטאן זיין עבודה אויף לפרסם אלקותו ית'.

(55) ראה רמ"ז בספר תיקון שובבי"ם, הובא ונתבאר בס' לב דוד להחיד"א פכ"ט.
(56) עירובין מא, א.

הרוחנית של כל יהודי:

בראש ובראשונה יש לדעת, ששום דבר אינו צריך להפריע ולמנוע את מילוי שליחותו של הרבי בהפצת התורה וחיוזק היהדות. ובמיוחד כאשר ייתכן, שמשום שהפעילות אינה מתבצעת בזריות הדרושה מעכבים לרגע את ביאת משיח צדקנו ושכינתא בגלותא.

ומצד שני יש לדעת, שבכל מצב שיהודי שרוי בו, ואף כאשר אין לו ח"ו שום אפשרות ויכולת לפעול בהפצת היהדות והמעיינות, אסור לו להתייאש ח"ו, וצריך לזכור שגם זה הוא בהשגחה פרטית, וכאשר יקויים "יגעת", יהיה גם "ומצאת"⁵⁷, שגם במצב זה ימצאו ענין אשר יגרום לגילוי אלקות ובגלוי ממש.

ועל ידי זה יביאו בסופו של דבר לכך שהעבודה תתבצע גם היא באופן של התגלות, אשר יביא בזריות את ביאת משיח צדקנו, ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר⁵⁸.

(משוחות י"ג תמוז תשי"א)

(57) מגילה ו, ב.
(58) ישע"י מ, ה.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

☞ ☞ ☞

ויה"ר שעי' קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי', יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

☞ ☞ ☞

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מסויימת בלימודי חול³³. מובן, שכל גדולי ישראל נלחמו רבות נגד גזירה זו. אך שרי המלוכה איימו שאם לא תקויים גזירה זו, יבצעו ח"ו פוגרומים ביהודים. אז דבר הרבי נ"ע באסיפה דברים חריפים ביותר, ובסיימו את דבריו הוא התעלף. עקב חריפות דבריו, ומשום דברי מחאתו נגד שרי המלוכה על איומיהם בפוגרומים, אסרו אותו אז במאסר (בית).

כאשר שחררו את הרבי לאחר מכן, נכנס אחד הרבנים אל הרבי נ"ע ומצאו יושב ובוכה. והוא אמר לרבי: הרבי מליובאוויטש, מדוע הנך בוכה? הרי עשו כל אשר יכלו? ענה לו הרבי: אך הענין לא נעשה...

ט. רצון משה להכנס לארץ – לצורך מילוי השליחות

בדומה לכך היתה עבודתו של בעל הגאולה. בהיותו חדור ברצון והכוונה העליונה להפיץ תורה ומצוות ולהפוך את העולם לדירה לה' יתברך – הרי כאשר פעילותו זו הופסקה עקב היותו במאסר, והמשך העבודה הועמד בסכנה ר"ל, נגרמו לו צער וסבל גדולים ביותר.

יותר מכן, יש להקדים ולבאר: ידוע שמשמעות הפסוק³⁴, "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" איננה שמשה לא הכיר במעלותיו, אשר בזכותם – קיבל תורה מסיני, גאל את ישראל ממצרים וכו' – אלא, להיפך: ענוותנותו נבעה מהכרתו בכחותיו הנעלים, בחשבו שמישהו אחר בעל כחות כאלו היה פועל הרבה יותר, כמבואר במקום אחר³⁵.

בדומה לכך, בודאי הכיר הרבי בכחותיו. הכרח זו הכרחית כדי לנצלם בשלימות. הוא אף ידע, שההצלחה בפעילות של הפצת התורה וחיוזק היהדות דרשה שהיה תבוצע דוקא על ידי הרבי, ושמישהו אחר לא יוכל לבצע שליחות זו – ומובן עד כמה גרם לו המאסר לצער ולעגמת נפש.

כפי שמוצאים אצל משה רבינו, שלאחר

העסק אינו פועל כראוי, הרי הוא חש שלא הוא צריך ויכול להועיל בכך, והוא יכול לנוח בשלוה. אך לא כן בעל הבית – הוא אינו יכול לישון במצב כזה, הוא אינו יכול לנוח כל עוד העסק אינו פועל כראוי.

ז. "בעל בית" בעבודה הרוחנית

בדומה לכך יש שתי דרגות בנשמות ושני אופנים ליישום תכליתו של הקב"ה בשליחותו בעולם הזה:

דרך אחת של עבודה היא כאשר האדם מתמסר לחלוטין למילוי שליחותו, לא למען שלימותו וטובתו האישית, אלא אך ורק משום הכוונה העליונה, והוא מוכן למלא אותה עד כדי מסירות נפש, אך כאשר הוא פעל ככל יכולתו, ואין באפשרותו לפעול יותר – אין הוא מצטער על כך. כפי שלומדים בקל-והומר מכך ש"אונס רחמנא פטרי" מעבודתו שלו. ובמיוחד בידועו שהכל בהשגחה פרטית, וההשגחה העליונה מכוונת וקובעת לא רק את גודל האפשרות שלו לביצוע העבודה, כי אם גם עד כמה יתממש הענין עתה, ולפיכך אין סיבה להצטער.

אך כאשר יהודי קשור ומאוחד עם הקב"ה עד כדי כך³¹, שרצון וכוונת הבורא נעשים רצונו וכוונתו שלו³², אז אין הוא עובד רק באופן של מילוי שליחותו של הקב"ה, אלא הוא חש שעבודתו היא עסק פרטי שלו, ויותר מכן – זוהי כל מהותו.

ולכן, אף כאשר פעל ככל יכולתו, הרי כאשר המשימה לא בוצעה בשלימותה, הרי הוא חש על כך צער רב, כ"בעל בית".

ח. כאשר המטרה לא הושגה

כמעשה שארע באחת מאסיפות הרבנים בפטרבורג בתקופתו של כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, אביו של בעל הגאולה. האסיפות היו בקשר לכך, שהשלטון דרש אז שהרבנים והמלמדים יהיו בעלי השכלה

(31) ע"ד (תכלית השלימות בזה ב)רשב"י שאמרו עליו (זח"ב לח, א) מאן פני האדון הוי' דא רשב"י.

(32) ראה בארוכה המשך תרס"ז ע' שכו ואילך, בחי' הביטול דעבד פשוט, עבד נאמן.

(33) ראה פרטי הענינים בסה"ש תש"ב ע' 111 ואילך.

(34) בעלותך יב, ג.

(35) ד"ה וירא העם תש"י (סה"מ תש"י ע' 236) וראה ד"ה זכור תרס"ה פ"ח. ובארוכה לקו"ש ח"ג ע' 30 ואילך.

שהקב"ה גזר „לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם“³⁶, הוא הצטער והרבה בתפלות³⁷, בהפצירו בקב"ה שהוא יוכל להכניס את בני ישראל לארץ ישראל, עד כדי כך שמכנים זאת „התלמיד כמה סרבן“³⁸, כאשר מובן שכוונתו לא היתה לטובתו האישית, אלא הוא „נתאוה“³⁹ להכנס לארץ ישראל, כ„עבד נאמן“⁴⁰, כדי למלא ולהשלים את שליחותו של האדון – הקדוש-ברוך-הוא – אשר היתה לטובתם של ישראל.

משה רבינו ידע, שחורבן הבית שיהא מאוחר יותר ויציאתם של ישראל לגלות וכו' קשורים בכך שיהושע יכניס את בני ישראל לארץ ישראל.

ולכן הוא הרבה כל כך להתפלל על כניסתו לארץ, כי אילו היה משה מכניס את ישראל לארץ ישראל, היה להם קיום נצחי בארץ, בית המקדש לא היה נחרב, ולא היה יותר שעבוד מלכות⁴¹.

י. הרצון האמיתי – גילוי אלקות

אך עדיין אין מובן: כיון שהכל בהשגחה ובכוונת הבורא, ורצונו של הקב"ה שעל ידי הרבצת התורה וחיווק היהדות יתגלה אלקות בעולם, עד שהעולם יהיה דירה לו יתברך, יתממש בודאי – הרי זוהי הוכחה שהמאסר וכדומה אינם כדי שהעבודה תיפגע ח"ו, אלא, להיפך, שעל ידי כך תתווסף מעלה בהפצת היהדות⁴², וכפי שאכן ראו בפועל, שלאחר גאולתו של הרבי ממאסרו התחזקה יותר עבודת הפצת היהדות, עד שהגיעו ליציאת

(36) חוקת כ, יב.

(37) ראה מדרש ר"פ ואתחנן.

(38) סוטה יג, ב. רש"י ואתחנן ג, כו.

(39) סוטה יד, א.

(40) נוסח תפלת שחרית דשבת, ע"פ בהעלותך יב, ז.

(41) שעה"ת (לאדאמ"צ) ח"ב בתחלתו. אוה"ת ואתחנן ע' סה. צב. זג ואילך (מאוה"ת ומג"ע). וראה אוה"ת שם בביאור מאמר הגמ' בסוטה שם.

(42) וכדבריו בשיחת ג' תמוז (הג"ל הערה 13) שמסיים שם, „איך האף להשי"ת אז מיין צייטווייליגער עונש וועט בעוה"ת בריינגען א פרישען קראפט אין דעם אייביגען חיווק היהדות כו".

הרבי מהמדינה ההיא, אשר אפשרה את הרחבת והגברת העבודה של הפצת התורה וחיווק היהדות ביותר, עד כדי הפצה בכל קצוי תבל, [בדומה לכניסה לארץ ישראל, שאמנם, הכניסה נעשתה בפועל על ידי יהושע ולא על ידי משה, ומשום כך התאפשרו החורבן והגלות, אך בסופו של דבר היה זה לטובתם של ישראל, כי על ידי כך נגרם שכל הגילויים הרוחניים יגיע על ידי עבודתם של ישראל, וכתוצאה מזה יהיו הגילויים בעתיד לבוא באופן נעלה הרבה יותר⁴³] –

ומדוע אפוא גרם הדבר לצער וליסורים?

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

כיון שבשעת המאסר עצמו היה מצב של העולם והסתר בעבודה של הפצת התורה, אשר לא יכלה להתבצע אפילו באופן שהתבצעה לפני המאסר, הרי זה עצמו מצער ומכאיב. ולא רק מצד מצבה של הנשמה היהודית כאן למטה, אלא גם, כביכול, צער למעלה עקב מצב של ההיפך מגילוי אלקות.

כפי שידוע בענין הצמצום, שמסביר כ"ק מו"ח הרבי במאמרו ב"ג תמוז⁴⁴, שלמרות שמטרת הצמצום הוא הגילוי שלאחריו, ותכלית הגילוי היא הגורם הבלעדי לצמצום – בכל זאת „גוף ועצם הצמצום הוא היפך הרצון“, כי רצון העליון הוא בגילוי האור.

יא. השגחה גלויה על כל פרטי האדם והבריאה

לפי כל האמור לעיל יובן הקשר שבין שיטת הבעל-שם-טוב בענין ההשגחה הפרטית, שהיא קיימת על הדומם על הצומח ועל החי ועל כל פרט של כל מין לבין הענין של „לשאת ולסבול את היסורים ולצאת מן המאסר“ –

שיש לומר שהכוונה בכך אינה עצם הענין שיש השגחה פרטית על הדומם על הצומח ועל החי, אלא הכוונה היא לחידוש הנובע משיטה זו של הבעל-שם-טוב לגבי ההשגחה הפרטית על האדם:

(43) ראה במקומות שבהערה 41.

(44) ד"ה על כן יאמרו המושלים תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קצב, א ואילך).

הרבי מבאר באחד ממאמרי י"ב תמוז⁴⁵, שענין ההשגחה הפרטית שמבאר הבעל-שם-טוב, אינו רק שיש השגחה פרטית של הבורא יתברך על כל פרט בתנועותיו של כל נברא, אלא יותר מכך, התנועה המסויימת של כל נברא „יש לו יחס כללי לכללות כוונת הבריאה .. גם תנועה אחת של דשא פרטי משלים הכוונה העליונה בענין הבריאה“⁴⁶.

ומכך נובע חידוש גם בענין ההשגחה על האדם:

גם לדעת הסוברים שהשגחה פרטית קיימת רק על מין המדבר ואילו על הדומם-צומח-חי קיימת רק השגחה כללית – „השגחה מינית ולא אישית“⁴⁷ – הרי זה דוקא בענינים הנוגעים רק לדומם-צומח-חי בעצמם, אך כאשר מפרט מסויים של הדומם, הצומח או החי „יגיע איזה ענין אל השגחת האדם“, סוברים גם הם שאז קיימת השגחה פרטית על פרט זה. אלא שלדעתם – „לא יגזור ה' יתברך על אלו הדגים שימותו או יחיו אבל גזר על האדם הזה ענינו ופרנסתו .. ועל דרך זו נמצאת השגחה לאדם בבעלי חיים שלו כגון אם ישמין שורו .. אם תשבר כדו“⁴⁸.

לפי שיטתם יוצא, שההשגחה הפרטית היא דוקא על האדם, כי היא תכלית הבריאה כולה – „בשביל ישראל שנקראו ראשית“ – וממילא ההשגחה הפרטית היא על כל עניני האדם, אף כאשר זהו פרט הקשור לדומם-צומח-חי.

מכך מובן, שיש הבדל בין השיטות גם לגבי ההשגחה הפרטית בעניני האדם עצמו:

בענינים שבהם ניכרת מעלת האדם, שבגללם הוא תכלית הבריאה – ההשגחה הפרטית עליהם גלויה. ואילו פרט שהוא טפל אצל האדם, ואין ניכרת בו מעלתו, הרי ההשגחה הפרטית עליו אינה על פרט זה מצד

(45) ד"ה ע"כ יאמרו המושלים תרצ"ז (סה"מ קונטרסים ח"ב שסט, ב).

(46) ובד"ה הטה אלקי תרצ"ד (סה"מ שם רעט, א): והקט המתגלגל לאותו המקום כפי גזרת ההשגחה העליונה ית' בשביל כונה אלקית כו'.

(47) לשון הרמב"ם במו"נ ח"ג פי"ו. – אבל ראה פי' אדאמ"צ בזה (דרך חיים יג, א"ב).

(48) שומר אמונים בסופו, נעתק בקונטרס הג"ל (הערה 2). ועיי"ש באורך.

עצמו, אלא בהתאם לחשיבות פרט טפל זה אצל האדם⁴⁹.

לעומת זאת, לפי שיטת הבעל-שם-טוב, שלכל פרט ופרט בבריאה, ואפילו ל„תנועה אחת של דשא פרטי“ יש מצד עצמו „יחס כללי לכללות כוונת הבריאה“, והוא „משלים הכוונה העליונה בענין הבריאה“, הרי בודאי ובודאי שכך הוא בכל פרטיו של האדם, שכל פרט ופרט מצד עצמו משלים את הכוונה העליונה בענין הבריאה.

יב. גילוי אלקות – גם במאסר עצמו

וזהו גם ההסבר לדבריו הנ"ל של כ"ק מו"ח אדמו"ר:

החידוש שבשיטת הבעל-שם-טוב בענין ההשגחה הפרטית הביא לתחושה⁵⁰, שכיוון שהמאסר ויסוריו הם בהשגחה פרטית, הרי בנוסף לכך שבאמצעותם תושלם הכוונה העליונה על ידי תוספת והגברה של הפצת היהדות⁵¹ לאחר השחרור מן המאסר, כדלעיל, הרי עצם המאסר ויסוריו „משלים הכוונה העליונה בענין הבריאה“, לגלות אלקות בעולם.

ויש לומר שהחידוש והיתרון התבטא בגלוי בכך, שעצם המאסר גרם בשעת מעשה ליותר התעוררות ומסירות נפש בין היהודים בכלל ובמיוחד בין חסידיו ומקושריו, להתחזק בעבודתו של הרבי בהפצת היהדות⁵².

ויותר מכך – זה נעשה גם במאסר עצמו: עצם „עמידתו“ של הרבי בתוקף בהתנהגותו שם, שהוא כלל לא נבהל והתרגש מפני האויבים והמתנגדים לקדושה. ויותר מכך: הוא כלל לא

(49) ובמכש"כ מזה שלדעת המו"נ ענין ההשגחה פרטית אינו בסכלים ורשעים כי ההשגחה לפי דביקות השכל (עי' בקונטרס שם).

(50) וי"ל שלכן ענין ההשגח"פ נדבר בתוך מאמרי ר"ה, כי ר"ה הוא הראש שבו כלול החיות כו' דכל ימי השנה (לקו"ת תבוא מא, ג. ע"ט בתחלתו בארוכה).

(51) וגם גילוי חדש במעיינות דתורת החסידות, ע"ד גאולת אדה"ו ב"ש כסלו – ראה מכתב הרא"ח הנ"ל שם דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר: יעצט וועט צוקומען א פולע נייע ציורים אין די טיפע געדיכטע ענינים פון חסידות.

(52) ראה לקו"ש ח"י"ו [המתורגם] ע' 101 ואילך בענין יוכיח העולם הצמצום, ע"י קיום המצות במשך זמן והגלות.